

Puman har gjort sitt

StriC tar över

Luftförvarscentralen Puman i Bålsta har stängts. Det en gång så unika systemet Stril 60 är under avveckling. I mellersta Sverige sker nu luftbevakning och flygstridsledning med det nya StriC-systemet.

AV PETER LIANDER

Två JA 37 Viggen stod i incidentberedskap på F 16 i Uppsala när jaktledaren i luftförvarscentralen Puman gav startordern. Klockan var 11.22 den 29 mars.

– Roten Petter 33. Starta sydost. Puman leder.

Ett händelseförlopp som utspelat sig tusentals gånger sedan 1960-talet. Men detta tillfälle var unikt. För sista gången leddes insatsen från just Puman, den första operativa luftförvarscentralen i det klassiska Stril 60-systemet.

För dagen var de olika operatörspositionerna bemannade med personal av ovanligt hög rang. Jaktledare var flottiljchefen överste **Tommy Pålsson**, som luftbevakningsledare agerade brigadgeneralen **Arne Hedén** under överinseende av överste **Peter Wretman**. Alla med erfarenhet i respektive roller från tidigare skeden av karriären.

För ledningen av jaktroten under detta historiska sista pass svarade löjtnant **Björn Johansson**, en av de ordinarie flygstridsledarna.

I berganläggning

Luftförvarscentralen för den mellersta delen av Sverige har genom åren spelat en central roll inom Stril-systemet. Planerna för Stril 60 uppstod i början av 1950-talet.

Två personer som kom att få stort inflytande över systemet under uppbyggnadskedet var den sedermera översten **Gert Stangenberg** och kapten **Sven-Olof Olson**, som senare blev chef för flygvapnet.

Båda fanns på plats även denna gång. Sven-Olof Olsson följde med intresse ledningen av jaktroten och kunde konstatera

att operatörspplatserna i allt väsentligt överensstämde med den utformning han som ung kapten skissade grunderna för redan 1959.

Knappast kunde han väl då ana att systemet skulle vara i drift i nästa årtusende. Enligt Olson är det beslutet att satsa på ett digitalt system som varit förutsättningen för att systemet kunnat brukas under så många år. Ett framsynt beslut av flygvapnets ledning, men som för 40 år sedan nog inte var helt självklart.

Invigdes 1964

Bygget av den då topphemliga berggrumsanläggningen i Bålsta påbörjades 1961. Tanken var att den skulle vara i drift samtidigt som B-versionen av J 35 Draken skulle bli operativ 1962.

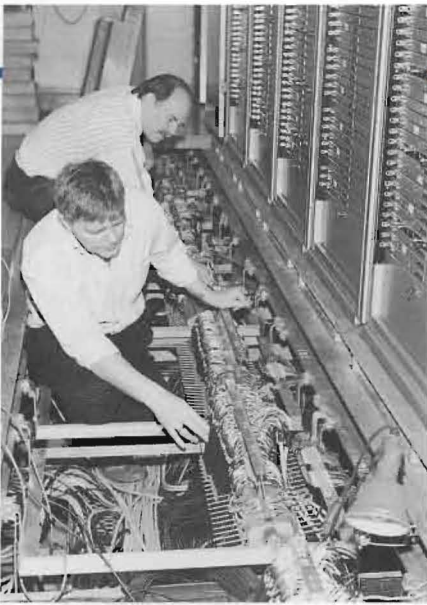
Gert Stangenberg var med om utvecklingen redan från början och tryckte på startknappen vid invigningen 1964.

Följdriktigt blev det också den pensionerade överstens uppgift att till sist stänga av systemet. Strax efter klockan 14 tryckte han med viss bävan in knapparna som bröt strömmen. Den närvarande driftspersonalen åsåg det med hela med spänning.

– Ska bli intressant att se om knapparna fungerar. Vi har aldrig stängt av systemet sedan det startades, sa en av teknikerna.

Knapparna fungerade. Stängningen av Puman markerar ett generationsskifte inom flygstridsledningen och luftbevakningen. Nu används det nya StriC-systemet.

Vad incidentroten mötte i sydost? En SK 60 som testade luftbevakningen. Det är betydligt lugnare över Östersjön än under det kalla krigets dagar. ●

Byte av det centrala minnet i luftförsvarscentralen i Bålsta. På bilden från 1992 är Stig Lindgren och Lars-Erik Larsson i färd med att ersätta komponenterna från 1960-talet med modernare utrustning.

Överste Gert Stangenberg var med om uppbyggnaden av luftförsvarscentralen Puman. Till vänster ses han i aktion på 1960-talet.

Bilden ovan togs den 29 mars när han stänger av anläggningen, under överinseende av enhetschefen överstelöjtnant Ulf Svensson, förre flygvapenchefen Sven-Olof Olson och chefen för F 16, överste Tommy Pålsson.

Stridsledningspersonalen har lämnat sina platser i luftförsvarscentralen Puman. Nu ska allt skrotas.

